

imaginea cu apa și propriul meu proces componistic se regăsește foarte mult în ea). N.B. zice despre compoziție că e un pic ca un experiment științific în care dacă pornești având în minte o imagine rigidă a cum ai vrea să fie rezultatul, vei interveni în experiment pentru a ajunge, în mod forțat, la acel rezultat fix. J.M. spune că exercițiile tehnice sunt foarte importante pentru compozitori. Discutând apoi despre *composer's block* (lipsa de inspirație sau blocajul creator) și cum ar sfătui studenții care se confruntă cu astfel de obstacole: actul compozițional se continuă în subconștient, nu doar când suntem activi în fața partiturii – menționează și importanța somnului (în ideea de respirație, pauză ca ideile să se așeze în imaginație; recomandare făcută și de D.D., mai în glumă, mai în serios, dar până la urmă este o realitate științifică; procesele minții din timpul somnului organizează informațiile acumulate, astfel putem căpăta o perspectivă nouă și idei noi; mai sugerează să ne îndreptăm atenția spre alte activități în acel moment de dificultate, fie să lucrăm la altă piesă, să citim o carte ș.a.m.d.). *Writer's block* sau *composer's block* nu e cu adevărat real... Doar pentru că pentru un timp te-ai oprit din scris nu înseamnă că nu poți reveni. „Cei care au fost atinși de darul compoziției vor duce cu ei acel dar și în tăcerile lor...” (J.M.).

Irina VESA

Ziua III

Așteptată cu un interes deosebit – favorizat și de impresionant model de conferință pe care ni-l oferise, cu aproape o săptămână în urmă, sir James MacMillan – cea de a treia zi a **Forumului Internațional al Compozitorilor** – 16 septembrie 2017 – a adus în sala Auditorium a UNMB, în prima sa parte, două personalități creatoare distincte din Marea Britanie: **Tim Benjamin** și **Graham Fitkin**. Cunoscuți de către publicul român și prin intermediul lucrărilor camerale interpretate în ediția actuală a Festivalului "Enescu" de către London Chamber Orchestra sub bagheta lui Christopher Warren-Green (*Yes, I remember* și, respectiv, *Servant*), cei doi și-au expus – în ciclul conferințelor *Ars Poetica* – conceptele componistice.

Membru în juriul Concursului Internațional de Compoziție "George Enescu", ediția 2016, Tim Benjamin a tratat tema *Provocărilor în compunerea de opere într-un act* referindu-se la sursa inspiratoare și la întregul proces de edificare a operei sale, *Silent Jack*, datată 2015. Un unic rol întruchipat de o singură artistă lirică expunând un personaj neobișnuit: femeia-tâlhă, un complex de evenimente derulate în prezent și trecut, în care actrița se adresează direct publicului – remember al teatrului Brechtian în care auditoriul e forțat să depășească nivelul de privitor-judecător pentru a putea intra în contact, nemijlocit, cu destinul personajului. Tim Benjamin ne-a mărturisit că, pentru el, textul cu care lucrează este la fel de important precum muzica pe care o scrie, în contextul acestei opere de – doar – 35 minute alcătuite dintr-o suită de flashback-uri (personajul se confesează publicului în ultimele clipe ale vieții sale), mezzosoprana lăsând impresia (încă de la zgomotoasa sa intrare în scenă după începutul muzicii prin mijlocul sălii, ca a unui spectator nedisciplinat care atrage atenția asupra sa deranjându-i pe ceilalți suficient de mult, până la utilizarea propriei arme de foc!) că se identifică publicului și, prin intermediul acestuia, nouă tuturor. Pentru a familiariza auditoriul cu realitatea epocii – acțiunea se petrece la începutul secolului XVIII – scenariul muzical

inserează prelucrări ale unui menuet de Purcell, evocând dansurile de curte ale vremii și, odată cu ele, atmosfera fastuoasă în care s-a produs ascensiunea și declinul spectaculos al protagonistei acestei drame. Însoțită de numeroase și semnificative exemplificări video extrase din înregistrarea live a operei, expunerea lui Tim Benjamin a oferit și suficiente explicații lămuritoare privind elocvența alegere a tipologiei vocale a personajului și a sumarului ansamblu care i-a asigurat acompaniamentul orchestral, justificând pertinent traiectoria evolutivă a parametrilor sonori prin sugestivitatea construcției dramatice a personajului.

Tema propusă celui de-al doilea vorbitor, Graham Fitkin, spre dezbatere – *Reconectarea cu publicul prin ritm și cantabilitate* – i-a prilejuit acestuia o suită de reflecții generate de interacțiunea dintre compozitor și public. *Reconectarea cu publicul* este, pentru Fitkin, un deziderat pe care el, în postura de compozitor, trebuie să-l îndeplinească, sugerând că această reconectare ar trebui să se realizeze în ambele sensuri, deci și dinspre public. Referindu-se la activitatea creatoare propriuzisă, Graham Fitkin a afirmat că există, pe de o parte, compozitori solitari, fideli exclusiv integrității muncii lor și ideii inițiale, și aproape deloc întâlnirii cu presupusul auditoriu, iar pe de alta autori care se simt datori să realizeze în totalitate cerințele celor care le-au comisionat lucrările. De preferat sunt, însă, momentele de balans între cele două extreme, motivate de dorința creatorului ca, oricât de original sau personalizat ar fi modul său de exprimare, să fie totuși înțeles, iar relația cu comisionarul să fie onestă. Pentru Graham Fitkin, auditoriul este foarte important, mai ales categoria tânără prinsă în vârtejul aceluia *multitasking* care-i permite cu greu să-și concentreze atenția, în continuitate, asupra simplului proces de ascultare. Uneori, Fitkin nu vrea să dea publicului ceea ce presupune el că ar vrea să audă, ca o

provocare pentru "ambele părți", dar pornește de fiecare dată de la ideea că muzica pe care o compune trebuie să impresioneze, trebuie să genereze întrebări, discuții. Valorificarea muzicală a ritmului (a pulsației ciclice de sorginte universală, dar și a pulsației lineare, create de interacțiunea umană asupra lumii înconjurătoare) reprezintă una din vechile sale pasiuni concretizate în numeroase opusuri, ale căror discursuri sunt potențate de alternanța dintre tensiune și rezolvarea acesteia. Chiar dacă, în acest secol al vitezei, unii se așteaptă ca și perspectiva artistică să fie permanent înnoită, Fitkin uzează de o apropiere directă față de public prin prisma unor paradigme melodico-ritmice aparent convenționale și a

unei configurații stilistice clare (instrumente diferite, linie melodică simplă, timbruri asemănătoare, structuri ritmice predominant minimalist-repetitive, amplificate tensional etc.). "Acompaniat" de foarte scurte dar relevante exemplificări din lucrările sale: *Servant, Slow, Sineu, Chain of Command* (interpretată la *xylosynth* – un instrument hibrid, al cărui potențial timbral i-a înlesnit autorului tentativa de a metaforiza sonor atmosfera terorizantă din închisoarea militară Guantanamo Bay), discursul lui Graham Fitkin a pus în lumină o personalitate charismatică ce a focalizat interesul tuturor celor prezenți, direcționându-l, cu inteligență discretă, către audierea propriei muzici.

În fine, masa rotundă a celei de a treia zi de dezbateri asupra creației contemporane – moderată, din nou, de **Dan Dediu**, a adăugat celor doi autori ai conferințelor anterioare pe **Thierry Huillet** (Franța), **Martin Grütter** (Germania) și **Thomas Larcher** (Austria), trei compozitori și pianști ale căror lucrări fuseseră programate spre a fi interpretate în studioul "Mihaile Jora" al Societății Române de Radiodifuziune succesiv în 15, 16 și 17 septembrie. Tema **Echilibru și exces în compoziție** a generat, din partea celor cinci autori, formularea unor opinii asemănătoare, în sensul în care, în funcție de structura personalității ascultătorului, de contextul istoric, de momentul și cadrul în care are loc audierea piesei, unii pot eticheta ca excesiv ceea ce alții consideră echilibrat, marcându-și aprecierea prin propria amprentă subiectivă.

În timp ce Thierry Huillet și Thomas Larcher s-au apropiat de actul creator prin prisma profundeii lor experiențe pianistice iar Tim Benjamin s-a arătat partizan al introducerii – în eșafodajul muzical – a unor pattern-uri sonore sau atitudinale recognoscibile pentru public (care să-i atragă interesul tocmai prin aspectul lor familiar) sau a unei problematice care să satisfacă sau să incite orizontul de așteptare al acestuia, Martin Grütter a mărturisit că abordează compoziția în afara oricărei scheme prestabilite, din perspectiva unui autor care-și lasă piesa să se dezvolte, definindu-și parțial independent propria existență. Spre deosebire de Graham Fitkin care a afirmat că nu utilizează nici el vreă schemă componistică dar se situează deseori în postura de ascultător al propriei muzici, observând constant diferitele trasee melodice și potențiala lor similaritate capabilă de a facilita relaționarea ulterioară a acestora, Grütter consideră că relația dintre creator și creație este una complexă, fascinantă, mai degrabă de dialog, în care "obișnuitul" control lasă loc liber fanteziei sensibile care conferă viabilitate și emoție artistică produsului sonor.

Concluzionând, aș remarca faptul că și această zi de dezbateri asupra detaliilor mecanismului componistic a pus în valoare noi fațete ale demersului creator, conferind o

importanță sporită edificării și menținerii unei punți reflexive între autor și public, spre a înlesni receptarea semnificațiilor operei sub cele mai favorabile auspicii.

Loredana BALTAZAR

Ziua IV

Ediția din 17 septembrie a Forumului Internațional al Compozitorilor l-a avut ca invitat pe compozitorul american Elliot Goldenthal, celebru mai ales pentru muzica sa de film (printre cele mai cunoscute coloane sonore ale sale se numără cele compuse pentru peliculele *Alien 3*, *Batman Forever* sau *Frida*), dar foarte activ și în domeniul muzicii clasice contemporane. Numărul mare al celor prezenți în public a demonstrat interesul deosebit cu care au fost așteptate opiniile acestui oaspete ilustru referitoare la viziunea și experiența sa în muzica de film.

O primă idee, semnificativă mai ales pentru tinerii compozitori, a fost avansată de la bun început, când amfitrionul Dan Dediu a pornit dialogul printr-o mică mărturisire: întrebați de ce aleg să se îndrepte spre compoziție, majoritatea covârșitoare a studenților români dă ca motiv principal dorința de a scrie muzică de film. Răspunsul indirect al lui Elliot Goldenthal s-a dovedit plin de tâlc; el a descris cazul său personal, arătând faptul că mare parte din munca sa de creație s-a desfășurat și continuă să se desfășoare în domeniul teatrului și al dansului contemporan (de altfel, a precizat că a colaborat și cu Andrei Șerban și Liviu Ciulei). Niciodată nu a încercat să-și ofere serviciile la Hollywood (dacă ar fi făcut-o, cu siguranță nu ar fi fost angajat), ci regizorii l-au descoperit și i-au propus colaborări.

Am mai reținut preocuparea specială pe care compozitorul a accentuat că o nutrește pentru portretizarea personajelor și a unor situații specifice nu neapărat prin embleme melodice, ci și prin culori timbrale sau tehnici instrumentale neconvenționale, precum și voința lui explicită de a nu se repeta, de a se adapta în funcție de necesitățile fiecărui film (el a abordat, de altfel, aproape toate genurile cinematografice), așadar de a experimenta cât mai mult, fără teama eclectismului. De asemenea, compozitorul a subliniat necesitatea forjării unui număr restrâns de idei muzicale cât mai limpezi și mai percutante, astfel încât un eventual exces al lor să nu dilueze sensul situațiilor și al atmosferei filmului.

Înregistrarea completă a dialogului cu Elliot Goldenthal (dar și a tuturor celorlalte întâlniri din cadrul Forumului Internațional al Compozitorilor) poate fi vizionată pe pagina de facebook a Festivalului „George Enescu”.

Vlad VĂIDEAN

Zilele V și VI

Ultimele două zile ale Forumului de Compoziție au adus în atenția participanților ideea reconectării cu publicul pentru secțiunea de deschidere *Ars Poetic Conference*. Cei trei compozitori care și-au expus ideile și muzica lor – Detlev Glanert, Adrian Iorgulescu și Rolf Martinsson – au păstrat mereu activă ideea raportării la un public care te ascultă, te judecă, te apreciază sau te detestă. Este adevărat, această idee a fost dezbătută mai fervent în cea de a doua parte a întâlnirilor, în cadrul meselor rotunde unde fiecare compozitor invitat și-a expus părerea cu privire la necesitatea – sau nu – (a) păstrării unei legături cu publicul.